

Komentář Odborného panelu

Ford: 6.2 Languages and Literature

Vypracoval: Mgr. Jiří Koten, Ph. D.

Datum vypracování: 21. 6. 2021

Základní otázky – obory FORD

1. **Jaká je úroveň oboru v ČR v mezinárodním srovnání?** (Je podle vašeho odborného názoru komentovaný obor – při pohledu neomezujícím se pouze na bibliometrická data - na úrovni srovnatelné s vyspělými zeměmi? Případně srovnatelný se zeměmi s obdobnými, pro daný obor relevantními, podmínkami - kulturními, ekonomickými, společenskými).

Úroveň podoblasti 6.2 odráží dlouhodobé trendy a sociokulturní podmínky hodnocených oborů. V rámci roční periodicity nelze pozorovat výkyvy kvality (výsledky jsou uplatněny do r. 2019, tj. nelze mj. registrovat dopady „pandemické“ krize)

Podoblast 6.2 chápeme v duchu domácí výzkumné tradice jako součást humanitních věd, při mezinárodním srovnávání musíme vzít v potaz, že v zahraničí jsou do publikačních platforem propouštěny výsledky např. klinické medicíny, médií a komunikace, kognitivní vědy, výzkumu umělé inteligence apod., které v ČR stavíme důsledně mimo oblast Humanities and the Arts. **Srovnávání národních výsledků v odlišně vymezených FORDech např. podle hodnot AIS a pásem je potom zcela nevypovídající.**

Oborové špičky v ČR nesporně produkují vědu **kvalitní a plně konkurenceschopnou** (doklady mj. v modulu 1 v pásmu hodnocení 1, 2). Kvalita oborové produkce rozhodně nezaostává, ba ji lze označit za mírně stoupající – na rozdíl od výdajů na vědu a zvl. vzdělávání, které jsou ve srovnání se situací OECD setrvale podprůměrné.

2. **Je tato úroveň adekvátně reflektována zpracovanou bibliometrickou analýzou? Je zde rovněž možnost stručně uvést významné znaky publikační kvality a publikační zvyklosti oboru neobsažené v analýze Modulu 2.**

I v třetím roce hodnocení výsledků v rámci modulu 2 platí, že **úroveň oboru je naprosto nemožné hodnotit na základě mezinárodního srovnávání založeného na bibliometrické analýze.** V tuzemsku a v zahraničí se totiž vědní obory vyprofilovaly na základě odlišné tradice (viz 1).

Významný segment oborové produkce se orientuje k národním tématům (národní filologii) a nelze jej také poměřovat v parametrech mezinárodního porovnávání publikačních výsledků založených na pásmech.

Bibliometrická zpráva ale umožňuje registrovat určité trendy – např. rozšiřující se publikační možnosti v platformách registrovaných ve Scopus (viz analýza Scopus), segment výsledků zajímavých mezioborově, resp. možnost detekovat progresivní překryvy (subfordu 6.2 např. s 1.2, 6.8 apod.). Pravděpodobné je budoucí „rozpínání“ oborů i v ČR, tj. vědní oblast bude expandovat i mimo oblast Humanities and the Arts (platí např. pro digital humanities, kognitivní lingvistiku apod.), jak ji chápeme posud.

3. **Má obor vysokou úroveň své produkce v D1 a Q1 ve srovnání s EU15 a se světem? Dochází v daném oboru k nadprodukcí v nejméně kvalitním segmentu Q4 ve srovnání s EU15 resp. se světem? Pokud ano, jak byste ji vysvětlili?**

Podle bibliometrických dat je produkce podoblasti 6.2 v D1 a Q1 nízká, navíc některé z evidovaných výsledků nepatří do oblasti 6.2, jak ji chápeme v ČR (výsledky uplatňované např. ČVUT nebo fakultními nemocnicemi).

V tuzemsku je oblast 6.2 obsazena především filologickými obory, které – v převažujících případech – nemají možnost výrazněji proniknout do pásma Q1. Např. pro vědy o literatuře ani neexistují platformy v pásmu Q1.

Řada oborů FORDu (opět např. literární vědy) ani nemají příslušné WoS Categories. Proto se **tuzemská excelentní produkce soustřeďuje jinde, zvl. na tvorbu monografických výsledků**, které jsou hodnoceny v Modulu 1.

4. **Má v daném oboru význam institut korespondujícího (reprint) autora? Jaké je v daném oboru relativní zastoupení těchto výsledků? Můžete tyto výsledky nějak blíže charakterizovat (viz konkrétní výsledky v příloze)?**
5. **Jaké je v daném oboru zastoupení výsledků vytvořených ve velkých kolaboracích? Jaký je podle vašeho názoru autorský přínos domácích institucí na takových výsledcích (viz konkrétní výsledky v příloze)?**

Institut korespondujícího autora či mezinárodní kolaborace nejsou příznakovým jevem tuzemské oborové produkce, přestože grafy tyto jevy detekují (nejsilněji u výsledků, které ale z našeho pohledu nepatří do humanitní vědy). Je to logické zvl. v segmentu národní filologie, ve které nelze očekávat masivní mezinárodní partnerství.

6. **Jaký je v daném oboru rozsah mezinárodní spolupráce při tvorbě špičkových výsledků? Můžete tyto výsledky nějak blíže charakterizovat (viz konkrétní výsledky v příloze)?**

Rozsah mezinárodní spolupráce je nejviditelnější u výsledků, které ale nepatří do humanitní vědy, platí to zejm. pro výsledky, které bych osobně řadil do klinické medicíny.

7. **Do jaké míry lze považovat výsledky klasifikované jako D1 a Q1 za domácí „know-how (viz konkrétní výsledky v příloze)? Je tento podíl podle vašich zkušeností v souladu s praxí v zahraničí?**

Otázku chápu jako irelevantní. Rešeršované výsledky D1 nepatří podle tuzemských měřítek do humanitní vědy. Lze ale potvrdit skutečnost, že badatelé oblasti 6.2 mohou v některých podoborech dosáhnout na výsledky v pásmu Q1, opakovaně se to daří Fonetickému ústavu FF UK.

8. **Existují WoS kategorie, které jsou v oboru nadprůměrně dobré? Můžete je stručně okomentovat (nově je vám k tomu v analýze k dispozici podpůrný graf)?**

Jedinou legitimní WoS kategorií je lingvistika, výstupy D1 bych ale navzdory grafu přiřadil ke klinické medicíně. Fakticky do lingvistiky patří 6 položek z výpisu výsledků, z nichž jeden výsledek se překrývá s oblastí vědy o vzdělávání. **Ze získaných výsledků ale nelze vyvozovat žádné relevantní zobecnění, k excelentním výsledkům tuzemských oborů je bibliometrické hodnocení necitlivé, nevypovídající.**

9. **Dochází k významným překryvům s jinými obory, zejména u článků v pásmech D1/Q1? Můžete to stručně okomentovat? Odpovídají publikace klasifikované jako D1 a Q1 předpokládaným obsahem a zaměřením skutečně výzkumu v oboru FORD do jakého jsou přiřazeny (viz seznam jednotlivých článků v přílohách).**

K překryvům dochází, výsledky překryvy registrují. Zatímco překryvy např. s podoblastmi 5.3 nebo 5.8 chápeme jako poměrně tradiční (výsledek tedy v oblasti 6.2 uznáváme), překryvy např. s medicínskými obory vnímáme jako nenáležitě a výsledky doporučujeme uplatňovat např. v oblastech 3.2 nebo 3.3. Do FORDu humanitní vědy podle tuzemských zvyklostí nepatří.

10. **Jaké VO jsou podle oborových bibliometrických zpráv v daném oboru nejvýznamnější z hlediska produkce v D1 a Q1? Odpovídá významný podíl na špičkových výstupech relativně velikosti VO (viz refereční údaje a vaše znalosti oboru)?**

Hledisko D1 nebo Q1 nelze uplatňovat pro hodnocení špičkových výzkumných organizací, resp. hodnocení nelze postavit na bibliometrické analýze WoS.

Základní otázky – významné VO v oboru

11. **Jaký je bibliometrický profil nejdůležitějších z těchto VO ve srovnání s benchmarky (svět, EU15, ČR)? Dosahují dle bibliometrie úrovně EU15 resp. světové úrovně, případně ji převyšují?**

Úroveň oboru nelze posuzovat na základě bibliometrické analýzy WoS (viz námitky výše). Tuzemské obory v oblasti 6.2 jsou pod úrovní mediánu ve srovnání EU15 a světa. Výsledek EU15 a světa ale zahrnuje dílčí výsledky např. z medicínských věd, informatiky, psychologie, věd o vzdělání atd., které propouští jinak nastavený filtr fordů Languages and Literature. Tuzemská tradice výsledky mezioborového druhu přiřazuje jiným vědním oblastem, než je zde komentovaná šestá. Srovnáváme tedy obory stejného zaměření, což **znemožňuje jakékoliv relevantní závěry.**

12. **Je podle vašeho názoru bibliometrický výkon zásadní také z hlediska mise těchto VO? (Např. některé VO věnující se aplikovanému výzkumu mohou mít významný výkon v M2, ale z hlediska jejich mise nemusí mít zásadní úlohu.)**

Bibliometrický výkon je pro misi VO irelevantní.

13. **Respektive můžete vyzdvihnout VO, která nemá mezi top 10 institucemi tak vysoký podíl v D1/Q1 na celonárodní úrovni, ale z hlediska své velikosti ve skutečnosti převyšuje výkon větších institucí?**

Žebříček je nepoužitelný, mezi 10 špičkovými VO v oblasti 6.2 by podle něj byly např. 3 fakultní nemocnice, ČVUT nebo Národní ústav duševního zdraví. **Potvrdit lze pouze výsadní postavení Univerzity Karlovy a Masarykovy univerzity**, je to očekávatelné zjištění už s ohledem na výzkumné kapacity.

14. **Existují v oboru VO, které podle Vašeho názoru produkují významný podíl národních výsledků, přesto se mezi špičkovými VO neobjevují? Je v některých z těchto VO je významné vysoké zastoupení výsledků vytvořených ve velkých kolaboracích, v mezinárodní spolupráci a výsledků s cizím reprint autorem? A naopak, existuje v oboru špičková instituce, která výrazněji než ostatní VO tvoří vynikající výsledky vlastním přispěním?**

Bibliometrický výsledek zde nemůže sloužit jako východisko pro formulaci relevantních závěrů. Velké kolaborace jsou jevem příznačným pro nenáležité výsledky, obecně ale platí (v rámci bibliometrie!), že s hodnotou výsledku roste i pravděpodobnost podílu zahraniční spolu-účasti.

S ohledem na Modul 1 i rešeršované výsledky bych přiznal schopnost uplatňovat špičkové výsledky Ústavu pro jazyk český a Ústavu pro českou literaturu AV ČR.

15. **Můžete se pokusit vyjmenovat publikačně výrazně slabé (ve srovnání se světem) organizace a to v obou významech: hodně publikací v nízkých pásmech i málo nebo žádné publikaceu těch VO, kde by se očekávaly?**

Bibliometrie neumožňuje dospět k relevantním závěrům, hodnocení VO nemůže záviset na jednotkách položek. Obecně platí, že rozložení výsledků naplňuje očekávání. Špičkové výsledky uplatňuje Univerzita Karlova (přes 50%) a Masarykova univerzita (přes 25 %), další špičkové instituce by byly Univerzita Palackého, akademické ústavy (ÚJČ, ÚČL), ještě snad Ostravská univerzita. Ostatní tuzemské VO v rámci 6.2 vykazují jednotliviny, potvrzena je jejich mise převážně vzdělávací (regionální univerzity).

Summary

For the field of 6.2, bibliometric analysis based on the Web of Science database is completely unhelpful. In the Czech Republic, the field Languages and Literature has different frontiers than in other countries, where disciplines are understood much more „elastically“. We then measure the area of languages, literature and philology with nonsensical parameters. In addition, the Web of Science has no categories for some 6.2 disciplines; this is true, for example, to the entire field of literary studies. No relevant conclusions can be drawn from the available data.

V příloze vyznačuji červeně výsledky, které navrhuji vyřadit z hodnocení, resp. uplatňovat v jiné vědní (pod)oblasti.

Hodnocení je ovšem celkově nerelevantní, tj. ani po vyřazení výsledků nemá zpráva založená na databázi WoS přínos.